

1.ÜNİTE : BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

UYANAN AVRUPA ve SARSILAN OSMANLI (1. Ünite-1. Kazanım)

AVRUPA'DA YAŞANAN GELİŞMELER:

1- Dogmatik Düşünce: Kilise söylemlerinin sorgulanmadan doğru kabul edildiği düşünce sistemidir.

2- Coğrafi Keşifler: Keşifler sonucu okyanuslara açılan Avrupalı devletler hem Amerika kıtasını keşfettiler hem de doğunun zenginlik kaynağı olarak bilinen Hindistan'a denizden ulaştılar. Keşfedilen bu bölgelerdeki kaynakları kendi ülkelerine taşıyarak zenginleştirdiler.

3- Rönesans (Yeniden Doğuş): Avrupa'da ekonomik kalkınmayla birlikte bilim, sanat ve edebiyat alanında gelişmelerin yaşandığı döneme “**yeniden doğuş**” anlamına gelen **Rönesans** adı verilir. Rönesans'la akıl ve bilim ön plana çıktı ve dogmatik düşünceler sorgulanmaya başlandı.

4- Reform: Katolik kilisesinin kendini düzeltmek için yapmak zorunda kaldığı yeniliklere **reform** denir.

5- Aydınlanma Çağı: Avrupa'da insanın önemini dine göre değil, akla dayanarak açıklayan düşünce sistemidir.

Aydınlanma Bilim İnsanları: Newton, Kopernik, Galileo, Descartes, Jan Jack Russo, Mozart.

Bilgi Notu: Aydınlanma çağında meydana gelen bilim, sanat ve teknolojik gelişmeler sanayi inkılabına sebep oldu.

6- Sanayi İnkılabı: Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin üretimde kullanılmasına denir.

Buhar gücüyle çalışan makinelerin üretimde kullanılmasıyla Sanayi İnkılabı başladı.

Sanayi İnkılabı ilk olarak İngiltere'de başladı.

Sanayi İnkılabının Sonuçları:

- Fabrikalar açıldı.
- Fabrikada çalışanlar işçi sınıfını oluşturdu.
- Tarımda iş azaldığı için fabrikada çalışmak için köyden kente göçler başladı.
- Şehirlere göç sebebiyle **şehirlerde altyapı, çevre kirliliği, çarpık kentleşme sorunları** yaşandı.
- İşçi sorunlarını çözmek ve haklarını korumak için **sendikalar** kuruldu.
- **İnsan gücüne ihtiyaç azaldı, makine gücü kullanıldı.**
- Hammadde ve pazar ihtiyacını karşılamak için güçlü devletler güçsüz devletlere baskı uyguladılar, bu durum **sömürgecilik faaliyetlerine** sebep oldu.
- Sömürgecilik sebebiyle **I. Dünya Savaşı** başladı.

BİLGİ NOTU: Osmanlı Devleti sanayi inkılabından olumsuz etkilendi. Avrupa'ya ayak uyduramadı, Avrupalılar hammadde ve Pazar olarak Osmanlıyı kullandılar.

20. YY'DA OSMANLI DEVLETİNİN DURUMU

Osmanlı Devleti XVII. yüzyılla birlikte devlet askerî, siyasi ve ekonomik gücünü kaybetmeye başladı. Devletteki kötü gidişatı durdurmak için yapılan ıslahat çalışmaları çeşitli nedenlerle başarısız oldu. Yapılan savaşlar üst üste yenilgiyle sonuçlandı. Savaşlarla birlikte toprak da kaybedildi. Savaş masrafları ekonomiyi iyice sarstı. Devletin giderleri artarken gelirleri azaldı. Yöneticiler devlet işleriyle yeterince ilgilenmedikleri için bu sorunlar gittikçe büyüdü.

Coğrafi Keşifler daha sonra yaşanan sanayi İnkılabı ile birlikte ekonomi iyice kötüye gitti. Devlet bütçe açığını kapatmak için vergileri artırdı. Bu durum halkta huzursuzluğa sebep oldu.

XIX. yüzyılda Avrupalı devletlerden yüksek faizle borç alınarak giderler karşılanmaya çalışıldı. İlk kez Kırım Savaşı sırasında alınan borçlar büyük oranda israf edildi. Devlet, otuz yıl içinde borçlarının faizini dahi ödeyemez hâle gelerek iflas etti. Bunun üzerine alacaklı devletler -Osmanlı yönetiminin çağrısıyla- bir araya gelerek **Düyûn-u Umûmiye** adında uluslararası bir teşkilat kurdular (1881). Osmanlı gelir kaynaklarının büyük bir kısmına el koyan bu teşkilat, vergileri topluyor ve alacaklı devletler arasında paylaşıyordu. Osmanlı Devleti kapitülasyonlar ve Düyûn-u Umûmiye teşkilatının etkisiyle ekonomik bağımsızlığını kaybetti. Bu durum devletin siyasi bağımsızlığına da zarar verdi.

Fransız ihtilali: 1789'da Fransız İhtilali sebebiyle **“adalet, eşitlik, özgürlük ve milliyetçilik”** akımları ortaya çıktı. Özellikle milliyetçilik akımı sebebiyle **Avusturya ve Osmanlı** gibi devletlerde **Rusya ve İngiltere'nin** kışkırtmasıyla isyanlar çıktı, azınlıklar bağımsızlığını ilan ettiler. İsyanların etkisi devletin özellikle Doğu Avrupa ve Balkan topraklarında daha yıkıcı oldu. İsyanlar sonucunda Balkanlarda huzur bozuldu.

OSMANLI'YI KURTARMA AKIMLARI

1- Osmanlıçılık: Ülkede yaşayan herkesin din, dil ırk ayrımı gözetilmeden eşit tutulması halinde devletin dağılmaktan kurtulacağını savunan düşünce akımıdır. Bu fikir Jön-Türkler ve İttihatçılar tarafından da desteklenmiştir.

Meşrutiyet'i ilan ettirmek için Selanik'te örgütlendiler. Sonuçta 1908 de İkinci Abdülhamit'e meşrutiyet'i ilan ettirdiler.

2- İslamcılık (Ümmetçilik): Bütün Müslümanların halife egemenliği altında toplanmasını amaçlayan düşünce akımıdır. Mehmet Akif ve Padişah II. Abdülhamit tarafından da desteklenmiştir.

3- Batıcılık: Osmanlı'nın kurtuluşunun tek yolunun batıya ayak uydurmak olduğunu belirten düşünce akımıdır. Tevfik Fikret gibi aydınlarca savunulan bu düşünce Atatürk Dönemi'nde inkılaplar yapılırken de etkili oldu.

4- Türkçülük (Turancılık): Bütün Türkleri tek bir devlet ve bayrak altında toplamak isteyen düşünce akımıdır. Mehmet Emin (Yurdakul), Ziya Gökalp gibi aydınlar tarafından desteklenmiştir.

NOT: Yukarıdaki düşünce akımlarının hiçbirisi Osmanlı devletini içinde bulunduğu kötü durumdan **kurtaramamıştır**. Sadece **Türkçülük fikri Kurtuluş Savaşının kazanılmasında etkili olmuştur**.

Osmanlı devlet adamları da azınlık isyanlarını önleyebilmek için çeşitli çalışmalar yaptılar. Padişah iradesiyle yayınlanan **Tanzimat Fermanı (1839)** ile azınlıkların zaten var olan hakları yasal güvence altına alındı. Bu yolla azınlıkların devlete olan bağlılığını artırmak ve devleti dağılmaktan kurtarmak istediler. Ancak bağımsızlık hayaline kapılan azınlıklar, atılan bu adımlara rağmen isyan etmekten vazgeçemediler. Bunun üzerine 1856'da Avrupalı devletlerin de baskısıyla Islahat Fermanı adıyla yeni bir ferman yayınlandı. Bu fermanla azınlıkların hakları Müslümanlarla eşit hâle getirildi. Buna rağmen azınlık isyanları önlenemedi.

Jön Türkler bu fikre katılmayan Padişah Abdülaziz'i tahttan indirdiler. Bir süre sonra, anayasa hazırlama ve meşrutiyet sistemine geçme sözü aldıkları II. Abdülhamit'i padişah yaptılar. II. Abdülhamit verdiği sözü tuttu. **Kanun-i Esasi adıyla Türk tarihinin ilk anayasasını hazırlattı** (1876). Anayasa hükümleri doğrultusunda Mebusan Meclisi adıyla bir meclis açıldı. Bu Mecliste Müslümanların yanında azınlıklar da temsil ediliyordu.

Her ne kadar Jön Türkler güçlerini kaybetseler de onların fikirlerinden etkilenen bazı aydınlar, **İttihat ve Terakki** adıyla gizli bir cemiyet kurdular (1889). Meclisin yeniden açılmasını ve meşrutiyet yönetiminin fiilen uygulanmasını amaçlayan İttihatçılar daha ziyade ordu içerisinde teşkilatlandılar. Zamanla güçlenerek Padişah'a yaptıkları baskıyı artırdılar. Artan baskılar sonucu Padişah II. Abdülhamit, otuz yıl aradan sonra Mebusan Meclisini yeniden açtı (1908). Böylece **II. Meşrutiyet Dönemi** başladı. Bu, İttihat ve Terakki Cemiyeti için büyük bir zaferdi. Ancak İttihatçılar II. Abdülhamit'in meclisi yeniden kapatmasından endişe ediyorlardı.

1909 yılının nisan ayında, meşrutiyet karşıtları İstanbul'da gösteri yapmaya başladılar. **31 Mart Vakası** diye tarihe geçen bu olay üzerine meşrutiyeti korumak isteyen İttihat ve Terakki üyesi subaylar, Selanik'te, **Hareket Ordusu** adında bir ordu hazırladılar. Başkanlığını Mahmut Şevket Paşa'nın ve kurmay başkanlığını Mustafa Kemal'in yaptığı bu ordu, İstanbul'a gelerek isyanı bastırdı. Ardından II. Abdülhamit tahttan indirilerek yerine V. Mehmet Reşat getirildi (1909). 31 Mart Vakası'ndan sonra devletin yönetimi büyük ölçüde İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin kontrolüne geçti.

İttihatçıların etkili olduğu son dönem aralıksız savaşlarla geçti. 1911 yılında İtalya Trablusgarp'a saldırdı. Trablusgarp Savaşı devam ederken Balkanlarda da savaş çıktı (1912). Bu savaşların her ikisi de kaybedildi. 1914 yılında başlayan I. Dünya Savaşı ise Osmanlı Devleti'nin son savaşı oldu.

MAVİ GÖZLÜ ÇOCUK: MUSTAFA (1.Ünite- 2. Kazanım)

MUSTAFA KEMAL'İN OKUDUĞU OKULLAR:

1- Mahalle Mektebi (1886) (Mezun olmadı (X)) : Medrese usulü,dini eğitim veren bir okuldur. Annesinin isteğiyle okula kaydolmuştur.

2- Şemsi Efendi İlkokulu (1886) (Mezun oldu (✓)) : İlk müslüman Türk okuludur. Modern usulde eğitim vermektedir.

3- Selanik Mülkiye Rüştiyesi (1894) (Mezun olmadı (X)) :

4- Selanik Askeri Rüştiyesi (1894) (Mezun oldu (✓)) : Matematik öğretmeni tarafından **"Kemal"** adını aldığı okuldur.

5- Manastır Askeri İdadisi (1896) (Mezun oldu (✓)) : Türk-Yunan Savaşı'na katılmak için okuldan kaçmıştır. Türk ve yabancı aydınların etkisinde kaldı. Arkadaşı Ömer Naci sayesinde edebiyata ilgi duydu.

6- İstanbul Harp Okulu (1899) (Mezun oldu (✓)) : **"Teğmen"** rütbesi aldığı okuldur.

7- İstanbul Harp Akademisi (1902) (Mezun oldu (✓)) : 1905 yılında **"kurmay yüzbaşı"** olarak mezun oldu.

Not: Atatürk döneminde dini ağırlıklı medreseler, batılı okullar, azınlık okullar ve yabancı devletler tarafından farklı okul ve programların olması **Osmanlı'da eğitim ve öğretimde Birlik olmadığını gösterir. bu durum farklı okullarda mezun olan kişiler arasında kültür çatışması oluyordu.**

BUHRANLA BÜYÜK KAHRAMANLAR DOĞURUR (1. Ünite 3. Kazanım)
MUSTAFA KEMAL'İN FİKİR HAYATINA ETKİ EDEN YERLER ve OLAYLAR

Şehir Adı	Bugün Hangi Ülkede ?	Önemli Özellikleri
SELANİK	Yunanistan	--- Osmanlı'nın batıya açılan kapısıdır. --- Çocukluk ve gençlik yılları burada geçmiştir. --- Liman ve demiryolu ile Avrupa'nın farklı yerlerine bağlanması sebebiyle ticaret gelişmiştir. --- Avrupa'daki gazete ve dergiler kolayca temin edilmiştir. --- Azınlıklar Osmanlı Devleti'ni parçalama etkinliklerine giriştikleri için milliyetçilik gelişmiştir. --- Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'nin şubesini açmıştır. --- Farklı milletlerin yaşaması sebebiyle kültürel zenginlik çok fazladır.
MANASTIR	Makedonya	--- Konsolosluklar ve ticaret şehridir. --- Vatan şairi Namık Kemal ve Türkçülüğü ön plana çıkaran Mehmet Emin Yurdakul ve Ziya Gökalp'ten etkilenmiştir. --- Tarih öğretmeni Kolağası Tevfik Bey sayesinde tarih bilinci gelişmiştir. --- Avrupalı düşünürlerin hürriyet, özgürlük, eşitlik gibi düşüncelerinden etkilenmiştir. --- Türk-Yunan Savaşı sonrası düşünceleri gelişmiştir. --- Arkadaşı Ömer Naci sayesinde edebiyat ve hitabet sanatı gelişmiştir.
İSTANBUL	Türkiye	--- Ülke sorunları ile ilgili gazeteler çıkarmış, toplantılar yapmıştır. --- Fransızca yayınları okuyarak Avrupa'daki gelişmeleri öğrenmiştir.
SOFYA	Bulgaristan	--- Askeri ateşe olarak görev yapmıştır. --- Türklerle yakından ilgilenmiş, meclislere katılarak sorunlarını çözmüş, çözemediğini Osmanlı'ya rapor etmiştir. --- Avrupa devletlerinin temsilcileriyle görüşme imkanı bulmuştur. --- Kostümlü yeniçeri kıyafetiyle baloya katılmıştır.

MUSTAFA KEMAL'İN FİKİR HAYATINI OLUŞTURAN DURUMLAR

- 1- Yaşadığı şehirlerin etkisi ve okuldaki öğretmenleri
- 2- Okuduğu kitaplardan kazandığı Türk tarihi ve kültürü sevgisi
- 3- Akılcı ve bilimsel düşünme becerisi

ADIM ADIM LİDERLİĞE (1. Ünite 4. Kazanım)
MUSTAFA KEMAL'İN ASKERİ GÖREVLERİ:

Yıl	Görevi	Önemli Özellikleri
1905	Şam 5. Ordu (2 yıl)	--- İlk askeri görevidir. --- “Vatan ve Hürriyet Cemiyeti” ni kurdu.
13 Nisan 1909 (31 Mart 1325)	31 Mart Olayı (ayaklanması)	--- Kurmay Başkanı olarak görev yaptı. --- M. Kemal ilk defa tarih sahnesine çıktı.
1911	Trablusgarp Savaşı	--- Yerel halkı örgütlemesi “teşkilatçılık” özelliğini gösterir. --- M. Kemal’in ilk askeri başarısıdır. --- “Binbaşı” rütbesini almıştır.
1912	Balkan Savaşları	--- Çanakkale boğazını koruma görevi sebebiyle bölgeyi tanıması Çanakkale Savaşındaki başarısını sağladı.
1913	Sofya Askeri Ataşeliği	--- Bulgar meclislerine katılıp Türklerin sorunlarıyla ilgilendi. --- “Yarbay” rütbesini almıştır.
1915	Çanakkale Savaşları	--- 19. Tümen komutanı olarak görev yapmıştır. --- Arıburnu, Conkbayırı ve Anafartalar'da savaştı. --- “Ben size taarruzu emretmiyorum, ölmeyi emrediyorum.” emrini vermiştir. --- “Albay” rütbesini almıştır.
1916	Kafkas Cephesi	--- 16. Kolordu Komutanı olarak görev yapmıştır. --- Muş, Bitlis, Erzurum ve Erzincan’ı Ruslardan geri aldı.
1917	Suriye Cephesi	--- 7. Kolordu komutanı ve Yıldırım Orduları Grup Komutanı olarak görev yapmıştır.
1915-1917	I. Dünya Savaşı	--- Çanakkale, Kafkas ve Suriye cephelerinde savaştı.

**DERS NOTU İLE İLGİLİ VIDEOYU İZLEMEK
İÇİN AŞAĞIDAKİ LİNKE TIKLAYABİLİRSİNİZ.**

https://www.youtube.com/watch?v=eMzI_VsyeyY